FAMILIEDYNASTIET PEDERSEN

KØGE KIRKE – SCT. NICOLAI

KØGE KIRKE
SCT. NICOLAI

»Fortidens Spor« – fortællinger om byen, familierne og kirken

Familiedynastiet Pedersen

Denne folder handler om borgmester Peder Pedersens spor i Køge Kirke i slutningen af 1500-tallet og familierelationerne til Oluf Nielsen Bager i Odense.

Udsnit af Peder Pedersen fra epitafiet på næst side

Peder Pedersen

I anden halvdel af 1500-tallet, efter reformationens indtog i Danmark, er Køges borgere nu protestanter og køgedrengen, Poul Madsen, er Sjællands biskop (1569-1590). Peder Pedersen (1517-1595), der er købmand og borgmester, er overhoved i en af Køge bys mest prominente familier. Han var omtalt som rig og gavmild, hvilket der også findes bevis for i Køge rådhusarkiv, hvor man kan læse, at han den 20. december 1592, havde skænket 300 rigsdaler til kirken, 400 til latinskolen og 2300 til byens fattige.

Få store familier styrede byen som rådmænd og borgmestre. For Pedersens børnebørns vedkommende blev flere gift ind i de fornemme Schøller- og Brochmandfamilier.

Pedersen havde desuden tæt kontakt med en af landets mest velhavende købmænd, nemlig rådmand Oluf Nielsen Bager i Odense. Han leverede varer til hæren under Den Nordiske Syvårskrig, lånte kongen penge og fik en af sine sønner gift med en af Peders døtre. Se tavle side 7 med familierelationer.

Pedersens gravkapel

Før sin død indrettede Peder Pedersen sit familiegravkapel i Søndre Kapel (se kort på bagsiden). Vi kan stadigvæk, gennem det røde gitterværk, se den imponerende gravsten fra 1583 for ham selv og hans to hustruer Bodil Sigersdatter (død 1560) og Alhed Povlsdatter Fechtel (død 1601).

Ved siden af ligger en ligeså imponerende gravsten for sønnen rådmand Rasmus Pedersen (1571-1630) og hustru Barbara Hansdatter Friis (1578-1633) (billede kan ses herunder). Pedersens epitafium har

Gravstenen af Rasmus Pedersen og hustru Barbara Hansdatter Friis

været opsat i gravkapellets sydøstlige hjørne. I 1999 blev det meget nedbrudte epitafium restaureret, og med Nationalmuseets godkendelse blev det flyttet til dets nuværende plads i hovedskibets nordside på 2. pille fra vest (billedet ses på næste side).

Teksten på Pedersens epitafium fra 1584 lyder sådan: *»Peder Pedersen, Borgemester i Kiøge met sine tvende Hustruer oc beggis deris Børn. Bodil, hans første Hustru, som wor Siger Lauritsen Borgemesters Daater i Kiøge, lefde met hannem paa sexte[n] de Aar og fødde tre Sønner: Laurits, Siger, Peder oc fire Døther: Bodil, Karine, Anne og Marine. Alhed, hans anden Hustru, som wor Povil Fectels Myntemesters Daather i Kiøbenhafn, fødde sex Sønner: Povil, Simen, Dirick, Laurits, Rasmus, David og tho*

Døther: Bodil og Anne OC end tvende Børn foruden Naffn ...oc leffde de sam(m)en 35 Aar«.

Pedersens stolestader

Peder Pedersen og familie har haft deres faste stolestader under sangerpulpituret på begge sider af nuværende indgangsdør. Utvivlsomt er både sangerpulpitur og stolestader udført af snedker Henrik Reinicke i Køge, som også har udført Pedersens epitafium, og man kan da godt have den teori, at Pedersen har bekostet sangerpulpituret.

Længst mod nord, i stolestadens dør, ses også Peder Pedersens bomærke. I den sydlige stolestad ses bomærke og initialer af blandt andet sønnen Rasmus Pedersen.

Som bagbeklædning på sydstolen ses et rankeværk med barokke former af fyr. Herover er anbragt et stort oliemaleri på træ 60x333 cm, et fantasifuldt kirkeinteriør, en stor flisebelagt sal, flankeret af talrige arkader, hvor der færdes mænd og kvinder i dragter fra Christian 4. tid. I baggrunden ses et halvrundt rum med kateder og fire poge.

Under billedet kan man læse følgende: *»En Ting beder ieg aff Herren, det haffde ieg gierne, at ieg motte bliffue i Herrens Huuss alt min Liffs Tid. Psa.27«.* På nudansk: *»Kun ét ønsker jeg fra Herren, kun det længes jeg efter: At bo i Herrens hus, så længe jeg lever (Salmernes Bog 27,4)«.*

Epitafier i Køge Kirke med relation til Pedersen

Epitafium for Anna Rasmusdatter og Christen Caspersen Schøller (år 1660)

Christen Caspersen Schøller er begravet i Det Schøllerske gravkapel, Vor Frue Kapels (museets) sydlige rum, men epitafiet er opsat på næstøstlige sydpille i koret (se oversigt på side 8, markering nummer 5).

På maleriet, der er udført af Henrik Dithmar ses også parrets datter, Ellen, samt to sønner, Rasmus og Caspar og en engel, som bærer et barn.

På kartouchen er indskriften: *»Dette Epitaphium tilhører fordum kongelig Maiests Assessor i Høieste Rætt og øverst Borgemester her i Kiøge, Christen Caspersen Schøller med hans Frue Anna Rasmus Daatter deres Begravelses Sted.«*.

Epitafium for Margrethe Rasmusdatter og Enevold Rasmussen Brochmand (år 1666)

Epitafiet er opsat i koret på østligste pille i nordsiden (se oversigt på side 8, markering nummer 3).

Snedkerarbejde er utvivlsomt udført på Lorentz Jørgensen værksted i Holbæk.

I kartouchen er indskriften (forkortet og let omskrevet): *»Enevold Rasmussen Brochmand, født i Kiøge 23. Febr. 1593, Raadmand i 22, Borgmester i 16 Aar, gift i 33 Aar med [Margrethe Rasmusdatter], født 'her i Byen' 23. Maj 1598, død 1648, 50 Aar gammel. Enevold døde 1653, 61 Aar gammel. De var velsignet med seks Sønner (een dødfødt) og tre Døtre: Rasmus BrochM, den 2. Søn, rektor ved Københavns Universitet, døde 1662. Hans BrochM. den 3. Søn, biskop over Århus Stift, døde 1664. Jacob BrochM., den 4. Søn, døde 1652. Peder BrochM,*

den 5. Søn, sognepræst til Skelbye og Gunderslev sogne, døde 1655. Iver BrochM., den 6. Søn, sognepræst til Borup og Kimmerslev sogne, 1666. Else Brochmands, den 2. Datter och Borgemester Peder Jensens Hustru i Holbæk, døde 1649. Den 3. Datter, Barbara BrochM., som nu lever, var gift med S. Detleff Bertram, fordum Borgmester her i Kiøge; Bodell BrochM., Enevolds første Datter och først sal. Meinert Henrichsens udi Helsingør och siden sal. Mest. Hans Iffuersens, Rector Scholæ Koagianæ [dvs: latinskolen i Køge] efterladte Hustru, har dette Epitaphium ...ladet fuldferdige.«.

Sangerpulpituret

Under sangerpulpituret og kirkens hovedorgel har familien Pedersen haft deres stolestader, som med sangerpulpituret er bygget i Peder Pedersens borgmestertid, jf s. 2 om stolestaderne.

Kirkeklokke

Af inskriptionen på en af de største kirkeklokker af i alt 5 i tårnet fremgår det, at klokken er skænket af rådmand Per Persen, som man må formode er den samme som Peder Pedersen. Kirkeklokken er fra 1571 med tværmål på 110 cm. Klokkeindskriften er: »*Salig er den, som tager sig ten nøtørthige, Herren skal frelse hanom udi ten onde Tid, Herren skal bevare hannom oc icke gifve hanom vidi hans Fjenders Vilge. Ano Domini MDLXXI udi Juni Moned lod Peder Persen, Rod Mand i Kiøge bekoste den Kloche ad om støbe Gud til Lof oc Mennisken til een Hokomelse. Amen. PL - PMKV. Hans Kloche Støber.«* Klokkeindskriften på nudansk: *"Salig er den, som tager sig af den nødlidende fattige, Herren skal frelse ham i den onde tid, Herren skal bevare ham og ikke give ham i fjenders vold. I Herrens år 1571 i juni måned lod Peder Persen, rådmand i Køge bekoste den klokke at omstøbe den Gud til lov og mennesker til hukommelse. Amen. PL – PMKV. Hans Klokkestøber.«.*

Gravsten for to børn

1500- og 1600-tallet var ikke altid en lykkelig periode for børnefamilier. Sorgen ved at miste sine børn har vi flere spor af i kirken, blandt andet med gravsten for to af Peder Pedersens børnebørn. På gravstenen, der ligger i gulvet mellem Magistratstolen og koret (se oversigt på side 8, markering nummer 6), står indskriften (nudansk stavemåde): *»Her under denne sten hviler ærlig pige Margrete Clausdatter, som Gud kaldte til sig af dette elende (lidelse/ulykke) den 30. juli anno 1592, der hun var ved otte år og hendes broder Peder Claussen, døde den 6. juli anno 1588, der han var et halvt år.«* De var børn af borgmester Claus Olufsen Bager og hustru Bodil Pedersdatter, Peder Pedersens svigersøn og datter.

Døbefonten

Er skænket i 1613 til kirken af Peder Pedersens svigersøn og datter, borgmester Claus Olufsen Bager og hustru Bodil Pedersdatter i anledning af Christian den 4. 'lykkelige tilendebringelse af Kalmarkrigen1613' (se oversigt på side 8, markering nummer 4).

På den ottekantede kummes lodrette sider læses en lang, indhugget og forgyldt versalindskrift på latin, her på nudansk: *»I from og taknemmelig erindring, fordi Gud har bevaret vor bedste, største og mildeste konge, Christian 4. fri for uendelige og overhængende farer under den grusomme krig mellem danskere og svenskere, og fordi han har skænket os en højst ønskelig fred, efter at svenskernes stærkt befæstede borge i Kalmer, Elsborg, Gulborg og Borgholm var besejrede, lod Niels Bagger med sin hustru Bodil dette arbejde udføre og forfærdige år 1613. Psalme 71, v.1,5,9«.*

At døbefonten er 8-kantet er givetvis ikke tilfældig, men den indføjer sig i traditionen med den dåbssymbolik, som kendes siden oldkirken. Dåbskapeller var ofte 8-kantede efter et af de første, Laterankirkens dåbskapel i Rom. De otte kanter symboliserer hver otte dage: De seks bibelske skabelsesdage, den syvende hviledag, samt den ottende, der symboliserer evigheden.

Alterkanden

Køge Kirkes alterkande er skænket af borgmester Peder Pedersen og hustru Alhed Povlsdatter har Københavns stempel og er 24 cm høj. Kande og hank blev lavet om i 1711, men på låget er der graveret: »Peder Pedersen, Alhed Pouelsdatter haver givet denne kande til Kiøge Kirke.«

Under bunden er indprikket: *»Wog 52 l 1 qt, tillagt 10 lod 1711«* samt initialerne: *»M H H S P (Magister Henrik Hjerrild Sognepræst). I IB M, N E C W P S R M«*, der er et mestermærke for Niels Jensen.

Familien Pedersens relationer til familierne Bager i Odense, Schøller og Brochmand i Køge

Bodil Sigersdatter
(død 1560)
Datter af Siger Lauritsen, borgmester i Køge

Peder Pedersen
(1517-1595)
Borgmester i Køge

Alhed Povlsdatter Fechtel
(død 1601)
Datter af Povl Fechtel, møntmester, København

Søn af Bodil Sigersdatter og Peder Pedersen:
Sivert (Siger) Pedersen
(død 1599)
borgmester i Odense.
Sivert indgik ægteskab med Maren Olufsdatter Bager (1558-1598), der var datter af Oluf Nielsen Bager (1521-1602) rådmand og købmand i Odense og gift med Margrethe Clausdatter (1536-1581).

Ud over Sivert fik Bodil og Peder to andre sønner; Laurits og Peder samt fire døtre; Bodil, Karine, Anne og Marine.

Datter af Alhed og Peder:
Bodil Pedersdatter
(død 1627)
Bodil indgik ægteskab med Claus Olufsen Bager (1554-1629) købmand og borgmester i Køge.

Bodil og Claus donerede den nuværende døbefont til Køge Kirke.

Claus Bager var søn af Oluf Nielsen Bager (1521-1602) rådmand og købmand i Odense og gift med Margrethe Clausdatter (1536-1581).

Søn af Alhed og Peder:
Rasmus Pedersen
(1571-1630)
rådmand i Køge.
Rasmus indgik ægteskab med Barbara Hansdatter Friis (1578-1633)

Barbara var datter af Else Olufsdatter Bager (1559-1631).
Else var datter af Oluf Bager og Margrethe Clausdatter.
Else var gift med Hans Jørgensen Friis (1553 - cirka 1597) rådmand og købmand i Odense.

Ud over Bodil og Rasmus fik Alhed og Peder 5 andre sønner; Povil, Simen, Dirick, Laurits og David samt en datter; Anne.

Søn og døtre af Bodil og Claus:
Peder Claussen
(død 1588, ½ år gl.)

Margrete Clausdatter
(død 1592, 8 år gl.)

Alhed Clausdatter Bager
(død 1635)
gift med
Mads Ravn (død 1636)
Borgmester i Køge.

Døtre af Rasmus og Barbara:
Marine Rasmusdatter
(død 1647)
gift med Iver Caspersen Schøller (1611-1697). Ivar var bror til Christen C. Schøller, Assessor i Kommercekollegiet og rådmand på Christianshavn, i København

Margrethe Rasmusdatter
(1598-1648)
gift Enevold Rasmus Brochmand (1593-1653) der var bror til biskop Jesper Brochmand, borgmester Køge.

Anna Rasmusdatter
(1604-1669) gift med Christen Caspersen Schøller (1609-1677) der var bror til Iver Caspersen Schøller.

Kilder:

- *S. Nicolai Kirke, Særtryk af Danmarks Kirker.*
- *Køge Bys Historie 1288-1988, bind 1.*
- *Dansk Bibliografisk Lexicon, http://runeberg.org/*
- *Salomonsens Konversationsleksikon, http://runeberg.org/*
- *Kirkeklokker i Danmark, En registrant udarbejdet af Hans Nyholm, http://www.hikuin.dk/*
- *En samling af litteratur om København, www.eremit.dk/*
- *Tom Brøndsted, http://tom.brondsted.dk/*

Redaktion, layout samt fotos af Susanne Fabritius de Tengnagel.
August 2023 revideret og layoutet af Mette Zeb Egemose Nielsen

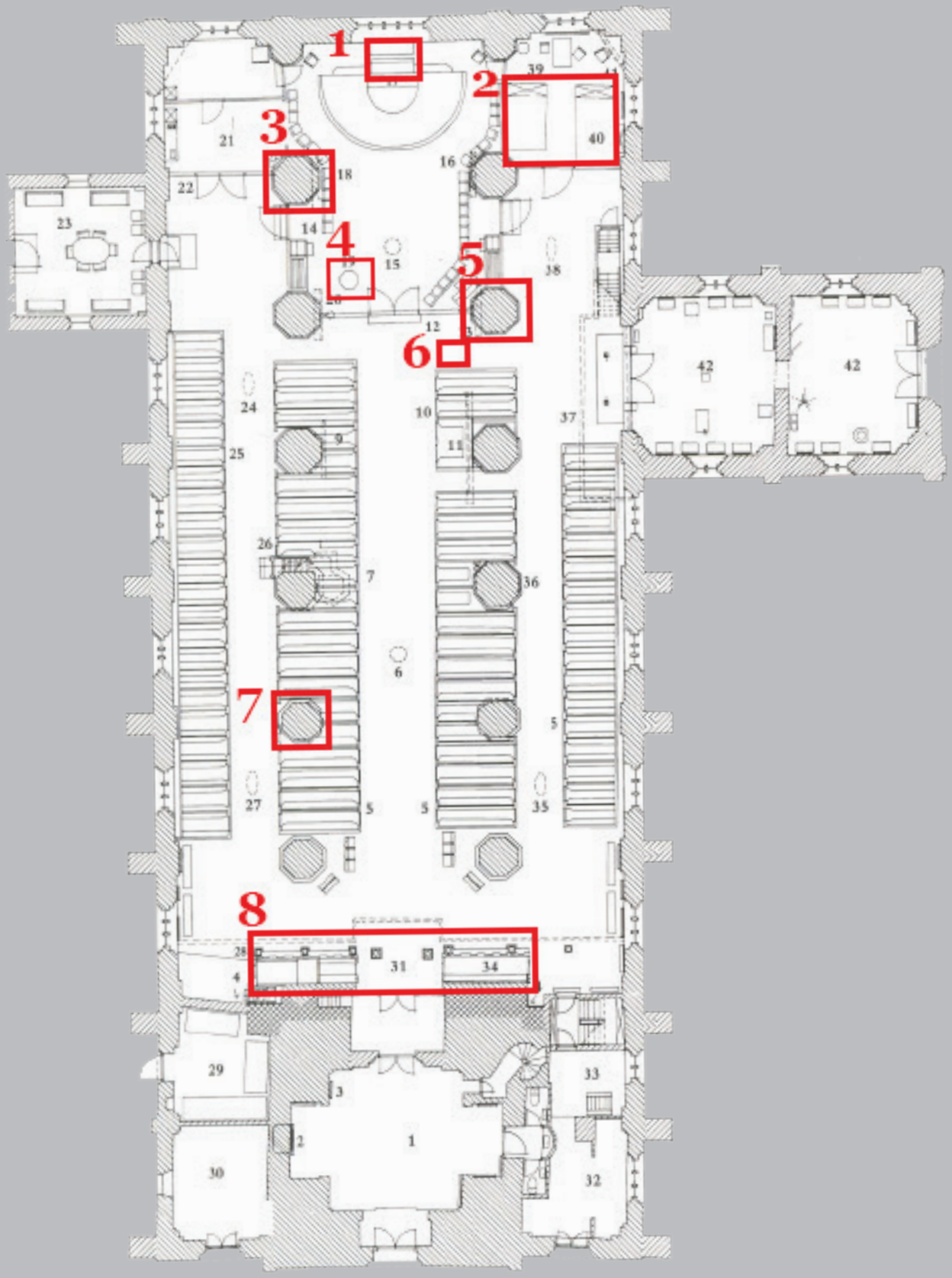

1. *Alterkande*
2. *Søndre Kapel – Pedersens gravkapel*
3. *Epitafium over Margrethe Rasmus-datter og Enevold Rasmussen Brochmand*
4. *Døbefonten skænket af Bodil Pedersdatter og Claus Olufsen Bager*
5. *Epitafium for Anne Rasmusdatter og Christen Caspersen Schøller*
6. *Gravsten over Margrete Clausdatter og Peder Claussen*
7. *Epitafium for Peder Pedersen og familie*
8. *Familien Pedersens stolestader under Sangerpulpituret*

Version 2023-1